

Toni Morrison

Sula

Türkçesi: Yeşim Seber

Roman

O mevkide, Medallion City Golf Sahası'na alan açmak için it üzümlü ve böğürtlen öbeklerini köklerinden söktükleri yerde bir zamanlar bir mahalle vardı. Medallion'ın vadi kasabası üzerindeki tepelerde yükselmiş ve ırmağa kadar yayılmıştı. Şimdilerde oraya banliyö diyorlar, ama siyahların yaşadığı zamanlarda Bottom* derlerdi. Kayınların, meşelerin, akçaağaçların ve kestane ağaçlarının gölgelediği bir yol onu vadiye bağlardı. Kayın ağaçları yok artık, çocukların üzerine oturup açmış çiçeklerin arasından yoldan geçenlere bağırıp çağırıldığı armut ağaçları da öyle. Medallion'dan yukarıdaki golf sahasına kadar, yolu yerli yersiz kaplayan sıvası dökük, rengi soluk binaları dümdüz etmek için bol miktarda ödenek ayrılmıştı. Uzun konçlu meşin pabuçlar içindeki ayakların, bir zamanlar sandalyelerin yatay destek çubuklarından aşağıyı işaret ettiği Bir Buçuk Misli Bilardo Salonu'nu yerle bir edecekler. Çelik bir gülle, Irene onların saçlarını Nu Nile ile köpürtürken kadınların başlarını saç yıkama teknesine doğru yatırıp şekerleme yapmayı âdet edindiği Irene Makyaj Sanatları Sarayı'nu tuzla buz edecek. Haki tulumlar içindeki adamlar, başında şapkası yokken yemek malzemelerini hatırlayamayan mekân sahibi kadının yemek pişirdiği Reba Et Lokantası'nın bağdadi çıtalarını kanırtacaklar.

* (İng.) Aşağı taraf, tepe eteği. (ç.n.)

Bottom'dan geriye hiçbir şey kalmayacak (ırmağın iki yakasını birleştiren üst geçit çoktan kayıplara karıştı bile), ama belki de böylesi daha iyidir, çünkü orası ne olursa olsun bir kasaba değildi: Sakin günlerde vadi evlerindeki insanların zaman zaman şarkı seslerini, zaman zaman banço seslerini işitebildiği bir mahalleydi olsa olsa ve şayet bir vadi insanının o tepelere –kira ya da sigorta ödemesi toplamak gibi– bir iş için yolu düşecek olursa, adam bir ağız mızıkasın şenlikli notaları eşliğinde az biraz *cakewalk*,* az biraz *black bottom*,** az biraz da “cilve” yapmakta olan çiçekli elbiseli, koyu tenli bir kadın görülebilirdi. Kadının çıplak ayakları, nefesiyle müziği armonikasının içine üfleyen ve oradan çıkararak adamın iş tulumundan ve nasırdan yarılmış pabuçlarından aşağı süzülen safran rengi toprağı havaya kaldırırdı. Kadını seyreden siyahlar kaha-kahalar atar ve dizlerini ovalardı; kaha-kahaları duymak ama göz kapaklarının altındaki bir yerde, başlarındaki çaputların ve yumuşak fötr şapkaların altındaki bir yerde, avuçtaki bir yerde, eprimiş ceket yakalarının ardındaki bir yerde, kas kırışinin kıvrımında bir yerde duran yetişkinlere has acının farkına varmamak vadi insanı açısından kolay olurdu. Onu işitebilmek için adamın, Greater Saint Matthew's'un arka tarafında ayakta dikilmesi ve tenorun sesinin onu tepeden tırnağına ipekle sarmasına izin vermesi ya da (sekiz yıldır çalışmamış olan) kaşık oymacılarının ellerine dokunması ve ahşabın üzerinde dans eden parmakların tenini öpmesine izin vermesi gerekirdi. Aksi takdirde, her ne kadar kaha-kaha acının bir parçası olsa da, acı adamın dikkatinden kaçardı.

* 19. yüzyılın ortasında siyah kölelerin çalıştığı plantasyonlarda düzenlenen ve ödül olarak bir pastanın verildiği dans yarışmalarında ortaya çıkmış bir dans. (ç.n.)

** ABD'nin güney kesimlerinde 1900'lerin başında Afro-Amerikalıların yaptığı, omuz ve kalça hareketleriyle ayırt edilen caz dansı. (ç.n.)

Buldukları yere nasıl geldiklerini dahi anlatıp açıklayabilecek cinsten, diz dövdüren, gözlerden yaş getirten muzip bir kahkaha.

Bir fıkra. Bir zenci fıkrası. Böyle başladı. Kasaba değil elbette, kasabada Zencilerin yaşadığı kısım; yukarıdaki tepelerde yer almasına rağmen Bottom olarak adlandırdıkları kısım. Tastamam bir zenci fıkrası. Değirmen kapandığında, insanlar da bir yerlerde bir parça teselli bulmaya çalıştığında beyaz ahalinin anlattığı türden bir fıkra. Yağmur yağmadığında ya da haftalar boyu yağdığında ve ne yapıp edip bir parça teselli bulmaya çalıştıklarında siyah ahalinin kendi kendisini ele verdiği türden bir fıkra.

İyi yürekli beyaz bir çiftçi kölesine, birtakım meşakkatli angaryaları yerine getirmesi şartıyla özgürlüğünü ve tepe eteği arazisinin bir parçasını vermeyi vaat etti. Köle işi tamamladığında çiftçiden verdiği sözü tutmasını istedi. Özgürlük meselesi kolaydı – çiftçinin buna hiçbir itirazı yoktu. Fakat adamın toprağından vazgeçmek gibi bir niyeti yoktu. Hal böyle olunca, adam köleye ona vadi arazisini vermek zorunda kaldığı için çok mahcup olduğunu söyledi. Esasında ona Bottom'ın bir parçasını vermeyi ummuştu. Köle gözlerini kırıştırdı ve vadi arazisi dediğinin tepe eteği toprakları olduğunu sandığını söyledi. Efendi ise, "Yok, hayır! Şu tepeleri görüyor musun? Orası tepe eteği arazisidir, kıymetli ve verimlidir," dedi.

"Ama orası yukarı tepelerde," dedi köle.

"Bizden yukarıda," dedi efendi, "fakat Tanrı aşağı baktığında, orası tepe eteğindeki arazidir. O yüzden oraya bu adı verdik. Orası cennetin eteğidir – bulup bulabileceğin en iyi arazidir."

Köle bunun üzerine efendisinin kendisine oradan bir parça vermesini sağlamak için ısrarcı oldu. Orayı vadiye tercih etti. Böylece mesele halloldu. Zenci ekip biçmenin çok meşak-

katli olduğu, toprağın kayarak aşağı indiği ve tohumları alıp götürdüğü, rzgrın tüm kış boyunca eksik olmadığı tepelik araziyi aldı.

Bu da beyazların Ohio'nun o küçük ırnak kasabasının kıymetli vadi tabanında yaşadığı, siyahların da her gün, kelimenin tam manasıyla beyazlara tepeden bakarak az da olsa teselli bulup oranın üzerindeki tepelere yerleşmiş olmasına açıklık getiriyordu.

Yine de yukarı Bottom güzeldi. Kasaba büyüdükten, çiftlik arazisi köye, köy de kasabaya dönüştükten ve Medallion sokakları kalkınmayla birlikte sıcak ve tozlu bir hal aldıktan sonra, yukarı Bottom'daki barakalara kol kanat geren o iri cüsseli ağaçlar görülmeye değerdi. Yolları zaman zaman oraya düşen avcılar, nihayetinde beyaz çiftçinin bir ihtimal haklı olup olmadığını iten içe merak ederdi. Orası belki de cennetin eteğiydi.

Siyahlar aynı fikirde olmazlardı, geri bunu düşünecek vakitleri de yoktu. Zihinleri dünyevi şeylerle ve birbirleriyle fazlasıyla meşgld; 1920 kadar erken bir zamanda bile Shadrack'in başına ne geldiğine, kendi kasabalarında büyüyüp bir kadın olan küçük Sula'ya ne olup bittiğine ve ta yukarı Bottom'a sıkışıp kalan kendilerinin ne yapıp edeceğine kafa yormakla meşgldler.